

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์

VIOLENCE IN SHORT STORIES: THE S.E.A WRITE AWARD

ไพลิน อินคำ^{1*}, วัชรินทร์ แก่นจันทร์², วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์² และศราวุธ หล่อดี²
Phailin inkham^{1*}, Vajrindra Kaencandra², Warunya Yingyoungsak², Sarawut Lordee²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Student in Doctor of Philosophy in Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

²School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding email: phailin.in@up.ac.th

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ VIOLENCE IN SHORT STORIES: THE S.E.A WRITE AWARD

ไพลิน อินคำ^{1*}, วชรินทร์ แก่นจันทร์², วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์² และศราวุธ หล่อดี²
Phailin inkham^{1*}, Vajrindra Kaencandra², Warunya Yingyongsak² and Sarawut Lordee²

¹นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹Student in Doctor of Philosophy in Thai, School of Liberal Arts, University of Phayao

²School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding email: phailin.in@up.ac.th

Receives: 12 June 2024, Revised: 18 July 2024, Accepted: 25 July 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม โดยใช้ทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. ความรุนแรงทางตรง ประกอบด้วยความรุนแรงด้านร่างกาย การประทุษวาจา ทรัพย์สิน และเพศ 2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยความรุนแรงด้านการศึกษา เพศ อาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม และ 3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยความรุนแรงด้านภาษา และเพศ นอกจากนี้ความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริงในสังคม โดยมีปรากฏการณ์ของอำนาจ อุดมการณ์ และความขัดแย้ง โดยเฉพาะอำนาจปิศาจที่ไต่เต้าในสังคมไทย จึงทำให้เกิดความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

คำสำคัญ: ความรุนแรง, เรื่องสั้น, รางวัลซีไรต์

Abstract

This research article aimed to analyze the violence depicted in the S.E.A Write Award-winning short stories from the year 1981 to 2023, totaling 15 books. Johan Galtung's theory of violence (1996) was used as a framework. The research findings revealed three forms of violence respectively: 1. direct violence, encompassing physical violence, verbal abuse, property violence, and gender-based violence; 2. structural violence, including educational, gender, occupational, positional, and social status-related violence; and 3. cultural violence, involving language and gender. Furthermore, the direct violence depicted in these short stories is linked to real-life events in society, particularly stemming from entrenched authoritarian power dynamics in Thai society, which fosters a normalization of violence against women. This is structural violence intertwined with societal and cultural norms that cannot be separated.

Keywords: Violence, Short Story, S.E.A. Write Award

บทนำ

ความขัดแย้งในทุกสังคมมักส่งผลทำให้เกิดความรุนแรงในหลายรูปแบบ อาจปรากฏเป็นความรุนแรงทางตรง ไม่ว่าจะเป็นการด่าทอบริภาษ ทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน หรืออาจปรากฏเป็นความรุนแรงในลักษณะของความขัดแย้งทางภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม รวมไปถึงความรุนแรงที่แฝงอยู่ในระบบโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรม นโยบาย กฎหมาย ปฏิบัติการ ของรัฐ และการศึกษา (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2553, น.10) ทั้งนี้สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ พบได้จากข้อมูลความรุนแรงในสังคมไทยจากโครงการวิจัยของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (ไทยรัฐ, 2566) ที่กล่าวว่า สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ปี 2559 อยู่ในลำดับที่ 1 ใน 10 ของโลก ซึ่งในปี 2561 เด็กในประเทศไทยเป็นผู้กระทำความรุนแรง โดยการกลั่นแกล้ง ข่มขู่ และรังแกผู้อื่นในโรงเรียนสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก นอกจากนี้ยังพบความรุนแรงภายในครอบครัวที่สามีตีตบหรือตีหรือตีศีรษะแล้วทำร้ายร่างกายภรรยาเฉลี่ยสูงถึง 4 คนต่อวัน จากสถิติรายงานความรุนแรงดังกล่าวนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ผู้ที่มีอำนาจมักกระทำความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่า ทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือบุคคลในครอบครัว (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545, น.12)

ความรุนแรงข้างต้นมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ไม่เพียงปรากฏในชีวิตประจำวันเพียงเท่านั้น หากยังได้ถ่ายทอด ผิดซ้ำ และซ่อนอยู่ในวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ดังเช่นวรรณกรรมซีไรต์ กล่าวคือผู้แต่งนำเสนอเรื่องราวความรุนแรงแฝงไว้ในตัวบท ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมซีไรต์เหล่านี้ต่างแฝงไปด้วยวาทกรรมแห่งความรุนแรงผ่านเรื่องราวชีวิต ทฤษฎี และความเชื่อของตัวละคร โดยถูกประกอบสร้างและถูกผลิตซ้ำจนกลายเป็นเรื่องธรรมดาที่คนในสังคมต่างยอมรับและทนทานต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้น (วชิรวิชัย บุญทา, 2566, น.4)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบว่ามีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษา ได้แก่ งานวิจัยของวชิรวิชัย บุญทา (2566) ที่ได้ศึกษาความรุนแรงเชิงโครงสร้างในเรื่องสั้นที่ผ่านการ

คัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560 พบความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้ผู้มีอำนาจ ทางอำนาจการปกครองของรัฐที่เอารัดเอาเปรียบ ทางสถานะและบทบาทของอภิสิทธิ์ชนชายเป็นใหญ่และระบบอาวุโส และการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นล้วนมาจากปัจจัยความขัดแย้งของตัวละครกับโครงสร้างทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกาลกรรณิกา (2559) ได้ศึกษาความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์ และงานวิจัยของ Bai Xiaoyu (2562) ศึกษาความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560 ซึ่งผลของการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ปรากฏความขัดแย้งของตัวละครที่มีสาเหตุมาจากบุคลิกภาพ บริบทของสิ่งแวดล้อม การป้องกันตัว การเก็บกด และจิตใต้สำนึกที่มีความขัดแย้งหรือความรุนแรงแฝง รวมถึงพบแนวทางการจัดการและการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรง อีกทั้งในตัวบทวรรณกรรมอื่น ๆ ที่ศึกษาในประเด็นของความรุนแรงพบในงานวิจัยของวัชรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ได้ศึกษาว่าทฤษฎีความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา พบความรุนแรงทางตรง เชิงโครงสร้าง และเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะความรุนแรงเดี่ยวและความรุนแรงซ้อน อีกทั้งมีกระบวนการสร้างความรุนแรงด้วยการสร้างตัวละครให้เป็นชายขอบ การลดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเพิ่มหรือลดอัตลักษณ์ การทำให้เป็นสินค้า และการสร้างความชอบธรรม

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและได้รับรางวัลที่คนในสังคมให้การยอมรับ จึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในวงกว้าง การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) นักสังคมวิทยาด้านสันติภาพและความขัดแย้ง ซึ่งในวงการศึกษาวิจัยในปัจจุบันใช้ทฤษฎีดังกล่าวในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและความรุนแรงที่สัมพันธ์กับอำนาจทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ และงานวิจัยนี้จะเป็นการเปิดเผยความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่สนใจในประเด็นของความรุนแรงเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความขัดแย้ง หรือความรุนแรงที่แฝงมากับบริบทของสังคม ตลอดจนนำสิ่งเหล่านี้ไปประยุกต์และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์งานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ที่ได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ประกอบด้วย 177 เรื่อง

ขอบเขตด้านทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีความรุนแรง (Violence Theory) ของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) เป็นทฤษฎีหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งได้นำเสนอความรุนแรงไว้ 3 ประเภท คือ ความรุนแรงทางตรงหรือความรุนแรงทางกายภาพ (Direct Violence) เป็นความรุนแรงที่มีตัวกระทำที่มาจากบุคคลโดยการทำให้ศักยภาพของมนุษย์สะดุดหยุดลง

ทั้งทั้งร่างกายและจิตใจ ส่วนความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structure Violence) เป็นความรุนแรงที่มีผู้กระทำจากโครงสร้างของสังคมเป็นตัวแปรหรือตัวแทนจากโครงสร้างนั้น สะท้อนการมีอยู่และการปรากฏมาในรูปแบบของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นความรุนแรงที่เกิดจากระบบความเชื่อหรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมที่ให้ความชอบธรรมกับการเอาเปรียบ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคม (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2553, น.227-228)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์และทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996)
2. การรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 จำนวน 15 เล่ม ได้แก่ ขุนทองเจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาง ซอยเดียวกัน ก่อกองทราย อัญมณีแห่งชีวิต ครอบครัวยุคกลาง ถนน แผ่นดินอื่น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ความน่าจะเป็น เจ้าหญิง เราหลงลืมอะไรบางอย่าง แดดเขาร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ อสรพิษ และเรื่องอื่น ๆ สิ่งโตนอกคอก คินปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ และด้วยรักและผูกพัน รวมทั้งสิ้น 177 เรื่อง
 - 2.2 ทำการบันทึกข้อมูลความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตามทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) จากนั้นแบ่งประเภทความรุนแรงใน 3 ลักษณะ คือ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม
 - 2.3. ทำการตรวจสอบความความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสังคมศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรง
3. วิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 ตามทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) โดยผู้วิจัยได้จัดประเภทของความรุนแรง ยกตัวอย่างประกอบ และอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรง
4. การสรุปและอภิปรายผล
5. การนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2566 พบความรุนแรงใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ความรุนแรงทางตรง เป็นความรุนแรงที่มาจากบุคคล โดยการทำให้ศักยภาพของบุคคลหรือสิ่งอื่นใดสะดุดหยุดลงทั้งร่างกาย จิตใจ หรือสภาพปกติ ดังนี้

1.1. ความรุนแรงทางร่างกาย เป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรืออาจเป็นผลที่เกิดจากความขัดแย้งที่ล้นแล้วแต่เกิดผลเสียต่อผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น อาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บ มีบาดแผล หรือแม้กระทั่งการเสียชีวิต ความรุนแรงดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้อำนาจ โดยเฉพาะอำนาจปิตาธิปไตย ดังตัวอย่างในเรื่อง แดดเข้ร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ

...หญิงสาวร่วมห้องบ่นว่าผมอ้วนเกินไป เธอไม่เคยนอนกับคนอ้วนขนาดผม และต่อรองชอกกลับก่อน ผมโมโหชกหน้าเธอจนหายใจ ต่ำว่าเธอเอาเปรียบ เธอมันก็แค่สมุนเลวของเผ่ามิด ตอนนั้นผมรู้สึกชิงชังตัวเองขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูกพยายามมองหาอาวุธ ดาบ ธนูหรืออะไรก็ได้ แต่ดีที่สุดได้แค่ผ้าขนหนู ความชิงชังเปลี่ยนเป้าหมายเป็นสมุนของเผ่ามิด ผมสะบัดผ้าขนหนูใส่หญิงสาว ปลายของผ้าขนหนูฟาดตามเนื้อตัวของเธอจนปรากฏริ้วแดง เธอร้องเสียงดัง ผมจึงใช้ผ้ารัดคอเธอ อีนิ่งเพศยาเผ่ามิด ผมต่ำเธอตั้ง ๆ...

(จเด็จ กำจรเดช, 2562, น.165)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงทางตรงโดยการทำร้ายร่างกายที่เกิดจากความไม่พอใจและความโกรธของตัวละครผู้ชายจนทำให้ขาดสติ ขาดการยับยั้งอารมณ์ และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายผู้หญิง กิริยาวลีที่บ่งบอกถึงความรุนแรงทางร่างกาย คือ “ชกหน้า” “ฟาดตามเนื้อตัว” “รัดคอ” ความรุนแรงทางร่างกายไม่เพียงเป็นการทำลายลักษณะทางกายภาพของผู้ถูกกระทำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ ดังจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “เธอร้องเสียงดัง” อีกทั้งยังสามารถอนุมานได้ว่าตัวละครจงใจใช้ความรุนแรงโดยมุ่งเอาชีวิต โดยการ “ใช้ผ้ารัดคอ” ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากกิริยาวลีและประโยคที่ปรากฏประกอบกับเจตนาและบริบท พบว่าลักษณะของความรุนแรงกระทำภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยที่ผู้ชายสามารถกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ขายบริการได้ โดยสร้างความชอบธรรมในการใช้เงินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนและสามารถกระทำความรุนแรงได้ในทุกรูปแบบ

1.2. ความรุนแรงด้านประทุษวาจา เป็นการแสดงออกด้วยการใช้คำพูดที่ส่งเสริม หรือสนับสนุน ยั่วยุ ใส่ร้ายป้ายสี สบประมาท คุกคาม ดูหมิ่น ช่มชู้ ต่ำทอบริภาษ ด้วยความเกลียดชัง โกรธ หรือไม่พอใจ ตลอดจนการให้ความชอบธรรมกับการดูถูกและเหยียดหยามบุคคลหรือ กลุ่มบุคคลในลักษณะของเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ อายุ ความพิการ ภาษา ศาสนา หรือความเชื่อ เพศ และคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (दनัยภัทร โภควาณิช, 2563, น.13) ดังตัวอย่างจากเรื่อง สิงโตนอกคอกและอัญมณีแห่งชีวิต

...“มองอะไรนั่งตัวดี” พ่อหันไปดูเธอ “ความคิดบ้างหรือที่หลายที่ทำให้เราปั่นป่วนกันอยู่ในขณะนี้ มันเริ่มมาจากเธอแท้ ๆ เธอไม่คิดบ้างหรือว่าเติบโตมาได้ก็เพราะฉันเลี้ยงดู แต่เธอกลับมาปลุกปั่นให้ทุกคนที่เขายู่กันสงบ ๆ ต้องมาทะเลาะกันทุกอย่างที่วุ่นวายตอนนี้เป็นเพราะเธอทั้งหมด” พอถูกว่าแบบนี้ ภรรยาที่ร้องให้ออกมา...

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, น.187)

...“ยังไง ๆ พวกนี้มันก็ยังไม่รู้จักทำมาหากินเป็น ไอ้คนทำอะไรไม่เป็นเลยนะซี น้าอายุยิ่งกว่ากะหรี !” ดูเหมือนว่าเขาจะรอคอยประโยคนี้มานานแสนนานแล้วที่จะได้ออกมาประทัดประหารหล่อนเสียให้ถนัด ๆ หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมาจากคมลื่นของเขา พุ่งทิ่มแทงเข้าตรงอกแปล็บ สุดท้ายจะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรงประโยคนั้น...

(อัญชัญ, 2538, น.69)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เป็นการใช้คำบริภาษอย่างรุนแรง ดังข้อความที่ว่า “นั่งตัวดี” “กะหรี” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่รุนแรงจนสร้างความเจ็บปวดและบั่นทอนจิตใจของผู้รับฟัง อีกทั้งผู้ถูกกระทำความรู้สึกไม่สามารรถโต้ตอบความรุนแรงดังกล่าวได้ เนื่องจากตกอยู่ในภาวะจำยอมที่ตนเองเป็นลูกสะใภ้ที่ต้องยอมรับและเชื่อฟังพ่อของสามี หรืออยู่ในสภาวะของภรรยาที่ต้องยอมทุกขั้นทุกบันกับถ้อยคำเสียดสีจากผู้เป็นสามี ซึ่งการเสียดสีดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามและลดทอนศักดิ์ศรีผู้หญิง ความรุนแรงส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมที่ยกย่องความเป็นปิตาธิปไตย จึงทำให้ผู้หญิงตกเป็นรองไม่ว่าจะในสถานะใด การประทุษวาจาแม้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อร่างกาย แต่ทว่าเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากประโยคที่ว่า “พอถูกว่าแบบนี้ ภรรยาที่ร้องให้ออกมา” หรือ “หล่อนรู้สึกเหมือนกับว่าถูกมีดคมกริบที่แปรมาจากคมลื่นของเขาพุ่งทิ่มแทงเข้าตรงอกแปล็บ สุดท้ายจะน้อยเนื้อต่ำใจกับคำเชือดเฉือนรุนแรงประโยคนั้น” อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวทำให้บั่นทอนความรู้สึกของผู้อื่นหรือบางครั้งเป็นการสร้างความอับอายในที่สาธารณะ ทำให้เกิดความโกรธแค้น หรือความเกลียดชัง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ

1.3. ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกโดยการมุ่งทำลายสิ่งของ ในลักษณะการแทนที่ (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, น.51) โดยการเจตนากระทำการเพื่อขจัดความคับข้องใจหรือความไม่พอใจ รวมถึงการอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเองโดยมิชอบ ดังตัวอย่างจากเรื่อง แดดเข้าร้อนเกินจะนั่งจิบกาแฟ

“สมัยก่อนน้ำมันเคยปั่นส่วนมากกว่านี้ มันค่อย ๆ น้อยลงเรื่อย ๆ จนในที่สุดก็เหลือเพียงเท่าที่ว่า เมื่อตอนที่พวกเราอยู่เป็นที่ตั้งของโกดังเก็บน้ำมันอัดเม็ดของรัฐบาล ผมรู้ว่าในนั้นมีน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมหาศาล ของมีค่า ทำให้คนอยากเลย ผมกับน้องชายลักลอบเข้าไปในโกดังในยามค่ำคืน ขโมยน้ำมันอัดเม็ดมาเพียงน้อยนิด เท่าที่พวกคนนับจำนวนจะไม่สังเกต น้ำมันแค่ไม่เท่าไรในสายตาของผู้ปกครองมีค่าเท่ากับมหาศาลในสายตาประชาชน งานนี้

ไม่ยาก ความง่าย และกำไรงามของงานทำให้คนอยากทำซ้ำ เรากลับไปเอาน้ำมันออกมาอีกหลายครั้ง เลือกเว้นระยะห่างของการบุกกรุกแต่ละครั้งให้มากพอสมควรและเอามาเพียงทีละน้อย”

(จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท, 2560, น. 137)

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวถึงโลกแห่งอนาคตที่ถูกปกครองโดยรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งหุ่นยนต์เหล่านี้ขับเคลื่อนการทำงานด้วยน้ำมัน น้ำมันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์และหุ่นยนต์ จึงเป็นเหตุผลให้ “พิภพและธारा” เกิดการคับข้องใจในการจัดสรรน้ำมันของรัฐบาลหุ่นยนต์ ซึ่งถือว่าเป็นความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่กระทำต่อประชาชนให้ได้รับความเดือดร้อนในการได้รับน้ำมันที่ลดลง พิภพกับธाराจึงได้กลับความรุนแรงดังกล่าวด้วยการประทุษต่อทรัพย์สินแทนการเผชิญหน้ากับภาครัฐโดยตรง เพื่อหาหนทางครอบครองน้ำมัน โดยการขโมยน้ำมันจากโกดังของรัฐ ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาที่ปรากฏคำบ่งชี้ในการใช้ความรุนแรง คือ “ลักลอบ” “ขโมย” “ไปเอามาอีกหลายครั้ง” แสดงถึงการกระทำที่เป็นการนำทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างเจตนาโดยการซ่อนเร้น และผลกระทบของการโต้กลับรัฐบาลนั้นทำให้น้องชาย “ธारा” ถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวและประหารชีวิต จึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความรุนแรงทางโครงสร้างของรัฐที่ส่งผลเป็นความรุนแรงทางตรงทางร่างกายอย่างชัดเจน

1.4. ความรุนแรงทางเพศ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการข่มขืน การคุกคามทางเพศ และการล่วงละเมิดทางเพศ ดังตัวอย่างเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

ในความสลัวของห้องขาวดำ ชายวัยสามสิบเศษคนหนึ่งกำลังดำเนินบทบาทของเขากับร่างเปลือยเปล่าบนที่นอนกลม เขาชะงักกึกเมื่อสังเกตเห็นว่าหญิงสาวผู้นั้น ร่างอ่อนระทวยนึ่งไร้สติ เขารู้ทันทีว่านี่เป็นการมอมเหล้า ผู้หญิงมาข่มขืน ขยับร่างหมายจะเปิดประตูออกไป แต่ก็หยุด เขายืนนิ่งครู่หนึ่งก่อนหันกลับไปนั่งในห้องตามเดิม จมตัวเองในโซฟาหนานุ่มดูละครบนนั้นดำเนินต่อไปเงียบ ๆ ละครจริงฉากหนึ่งจบลงเมื่อ 10.05 น. บทที่สองเริ่มตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเองก็ร้องไห้โฮ ละครชายเริ่มบทบาทปลอมโยนหลอน....

“คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ”...มือที่บีบเค้นหล่อนอย่างเมามันเมื่อสืบท่านาที่ที่แล้ว ลูบไล้แผ่นหลังเปลือยอย่างทะนุถนอม

“อย่าห่วง ผมรับเลี้ยงคุณแน่”

เขาพิมพ์กำกับตัวเอง “ยิ่งกว่าละครทีวี ไอนี้เยี่ยม ดีบทแตก ข่มขืนเขาแล้วยังพูดหวานได้อีก”...

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, น.211)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการล่วงละเมิดทางเพศฝ่ายหญิงด้วยการฉกฉวยโอกาสทางร่วมรัก เพื่อสนองความใคร่ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงบรรทัดฐานทางสังคมและศีลธรรม โดยฝ่ายชายหลอกให้ฝ่ายหญิงดื่มจนเมาและไม่สามารถครองสติได้ จากนั้นจึงกระทำการข่มขืน ดังข้อความที่ว่า “เขารู้ทันทีว่านี่เป็นการมอมเหล้าผู้หญิงมาข่มขืน” พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมและเป็นการไม่ให้เกียรติฝ่ายหญิง การกระทำ ความรุนแรงนี้เกิดขึ้นภายใต้อำนาจชายเป็นใหญ่ในการกดขี่ ข่มเหง และรังแก

ผู้หญิงด้วยวิธีการที่มีขอบ นอกจากเป็นการสร้างความเสียหายต่อร่างกายแล้วยังส่งผลต่อสภาพจิตใจ ดังข้อความที่ว่า “ตอนหญิงสาวตื่นขึ้น เมื่อเห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับตนเองก็ร้องไห้โฮ, คุณทำกับฉันยังงี้ได้ไงนะ” แสดงให้เห็นว่าลักษณะของความรุนแรงทางร่างกายส่งผลต่อเนื้อเป็นความรุนแรงทางจิตใจของผู้ถูกระทำ ความรุนแรง

2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงที่มีผู้กระทำมาจากโครงสร้างของสังคม โดยปรากฏในลักษณะของการใช้อำนาจทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันในโครงสร้างนั้น ๆ ซึ่งความรุนแรงทางโครงสร้างปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ปรากฏในรูปแบบของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังตัวอย่างจากเรื่อง เจ้าหญิง

โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ แม่พระของเด็ก ๆ ซึ่งบัดนี้ชรามากพอจะเรียกว่าย่าพระได้แล้ว ยังคงทำหน้าที่ของท่านอย่างเข้มแข็ง แม้สุขภาพจะไม่อำนวยและสมองเริ่มเลือนน้อย ๆ ปัญหาของคุณย่าคือ เวลาขึ้นทะเบียนชื่อนักเรียน คุณย่ามักเขียนตัวอักษรสลับที่กัน

เมื่อ ‘ลูกหมา’ สามตัวถูกส่งไปที่นั่น คุณย่าก็ไม่รอช้าเขียนว่า ‘ลูกหมา’ แทนที่ “อ้อ มันอย่างนี้เอง” พระราชาพยักหน้าหงิก

(บินหลา สันกาลาศีรี, 2556, น.83)

จากตัวอย่างข้างต้นปรากฏความไม่เสมอภาคทางการศึกษา อันสะท้อนความเป็นจริงของสังคมที่ว่าโรงเรียนคุณย่าฮุกซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนรัฐบาลในชนบทห่างไกลที่เสียเปรียบในด้านทรัพยากรการเรียนและขาดแคลนครู ดังประโยคที่ว่า “คุณย่าฮุกเป็นครูใหญ่และครูคนเดียวของโรงเรียนมาหลายสิบปี ไม่มีใครไปช่วยเพราะรู้ว่าจะไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ” แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนของคุณย่าฮุกไม่ได้รับเงินงบประมาณและไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ถือเป็นความรุนแรงที่มาจากโครงสร้างของรัฐที่ให้ความสำคัญของการศึกษาในชนบทน้อยกว่าในเมือง จึงไม่มีครูคนใดเลือกไปสอนโรงเรียนแห่งนี้ รวมไปถึงสร้างความเป็นอื่นให้เด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างเท่าที่ควร โดยการเบียดขับให้โรงเรียนคุณย่าฮุกเป็นสถาบันที่ไม่ได้การยอมรับจากคนในสังคมและติตราเด็กนักเรียนในโรงเรียนว่ามีความน่ารังเกียจ เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะกลุ่มเด็กไร้บ้านและเด็กกำพร้า ดังข้อความ “โรงเรียนคุณย่าฮุกอยู่ไกลสุดชายแดน เป็นที่รู้กันว่าเด็กข้างถนนทั้งหลาย เด็กซึ่งไร้พ่อขาดแม่จะถูกส่งไปที่นั่น” ทำให้เห็นการสร้าง ความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการได้รับการศึกษา

2.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ ปรากฏในรูปแบบของค่านิยมของสังคมที่ยกย่องอำนาจปิตาธิปไตย โดยเฉพาะการสร้างบทบาทของผู้หญิงให้ด้อยกว่าผู้ชายในทุกมิติ ซึ่งแสดงถึงความไม่เทียมทางเพศ ดังตัวอย่างจากเรื่อง สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

“หนูคิดว่าปัญหาของเราไม่ใช่เงิน แต่เป็นเรื่องของความคิดในเรื่องความเสมอภาค เขายังคิดว่าผู้หญิงต้องเป็นทาสผู้ชายอยู่เรื่อย ท่านรู้มั๊ยคะ ก่อนแต่งงานเขาไปรับไปส่งหนูทุกวัน พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นนิ้วสั่งหนูเหมือนคนใช้แล้ว” อีกครั้งเขานึกถึงคู่บ่าวสาวเมื่อคืนวันอาทิตย์

“หนูจึงพบความจริงว่าผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาส หนูต้องทำงานด้วยเลี้ยงลูก ภูบ้าน แล้วยังต้องทำอาหารให้เขา ทำไม่อร่อยเขาก็ไม่กิน หาเรื่องไปเที่ยวนอกบ้าน นึกจะมีหญิงอื่นก็มี”

(วินทร์ เลียววาริณ, 2542, น.263)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครผู้ชายที่ยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ที่ผู้หญิงต้องดูแลครอบครัวทำหน้าที่แม่บ้าน ภารรยา และแม่ที่ดีของลูกเพียงเท่านั้น การทำงานหาเงินเป็นหน้าที่ของผู้ชาย โครงสร้างดังกล่าวจึงสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ชายผ่านการใช้อำนาจความเป็นสามี ความเป็นพ่อของลูกบังคับ ช่มชู้ ให้ภรรยาลาออกจากงาน ให้อยู่แต่ในบ้าน และเป็นทาสรับใช้เพียงอย่างเดียว ดังข้อความที่ว่า “ผู้ชายจำนวนมากเห็นผู้หญิงเป็นทาสอยู่เรื่อย” “พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขึ้นนิ้วสั่งหนูเหมือนคนใช้แล้ว” ซึ่งการกระทำนี้ล้วนเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการให้ความสำคัญของผู้ชายผ่านโครงสร้างทางสังคมที่ยกย่องและให้สถานะเหนือกว่าเพศหญิงอย่างชัดเจน

2.3 ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคมเป็นความรุนแรงที่มาจากอำนาจของรัฐหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของรัฐที่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่า เป็นการสร้างเงื่อนไขและความชอบธรรมให้ความรุนแรงนั้นให้ถูกต้อง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด การกดขี่ ช่มชู้ การฉกฉวยผลประโยชน์ หรือการบีบบังคับ ซึ่งผู้ที่กระทำความรุนแรงปรากฏในบทบาทเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจในเชิงกฎหมาย หรือผู้ที่มีอำนาจในสังคม ดังตัวอย่างจากเรื่อง คินปีเสื่อและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ

...โรครระบาดนั้นเป็นแค่ไข้หวัดธรรมดา รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขขอมาให้สัมภาษณ์ในเดือนแรกที่มีนระบาด จากนั้นเขาก็หายตัวไปเลย ถูกกันออกจากเกมหลังจากจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นทุกวัน ตอนนั้นมีคนเสนอว่าต้องปิดประเทศ ปิดสนามบิน ห้ามนักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากจีนซึ่งเป็นต้นทางแพร่ระบาด รัฐบาลทั้งคณะกลัวว่าประเทศจะพังเพราะไม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยว ไม่รับข้อเสนอเจ็บแต่จบตามที่เขาพูดกัน แล้วก็ปล่อยปละละเลยจนเห็นท่าว่าจะเอาไม่ไหว ก็เรียกหมอเก่ง ๆ เข้าประชุมหาแนวทางป้องกัน จากนั้นก็ค่อย ๆ ออกมาตรการปิดนั่นปิดนี้ ห้ามนั่นห้ามนี้ แต่สายไปเสียแล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อเริ่มระยาะสามกันไปเยอะแล้ว จากผู้ติดเชื้อชาวต่างประเทศแพร่เชื้อไปถึงคนในประเทศด้วยกัน แล้วพอปิดกรุงเทพฯ ผู้ติดเชื้อส่วนมากที่อยู่ ในกรุงเทพฯ ก็กระจายกลับบ้านต่างจังหวัด จากนั้นผู้ติดเชื้อก็แพร่ไปครบทุกจังหวัด คนข้างบ้านนักเขียนเพิ่งกลับจากแอฟริกา แม้ไม่ได้เป็นประเทศกลุ่มเสี่ยง แต่คนมาจากต่างประเทศทุกคนต้องกักช่วยอยู่ในบ้านสองสัปดาห์...

(จเด็จ กำจรเดช, 2563, น.434-435)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นความรุนแรงที่มาจากการใช้อำนาจของรัฐหรือตัวแทนของรัฐในการแก้ไขปัญหาที่ไม่เหมาะสม ผู้ที่ใช้ความรุนแรงในขณะนั้นได้รับอำนาจในการเป็นรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ใช้อำนาจใน

การสั่งการ ความรุนแรงรูปแบบนี้เป็นความรุนแรงทางอ้อมรูปแบบหนึ่ง ทว่าส่งผลกระทบต่อเป็นความรุนแรงทางตรง ทั้งนี้เราจะพบว่าจากโรคระบาดที่ผ่านมายามายามชี้ให้เห็นว่า “โรคระบาดดังกล่าวเป็นเพียงไข้หวัดธรรมดา” โดยใช้อำนาจความเป็นรัฐมนตรีฯ ในการไม่ประกาศ สั่ง ปิด หยุด ระงับ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 และไม่ฟังเสียงการคัดค้านจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงเกิดผลกระทบต่อเป็นความรุนแรงตามมา นั่นคือ การแพร่กระจายของเชื้อโรค และมีผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีแนวโน้มที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวจึงถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่มาจากตัวแทนของรัฐ

3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นความรุนแรงที่เกิดจากความชอบธรรมที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ (วัชรินทร์ แก่นจันทร์, 2560, น.5) โดยมีระบบความเชื่อหรือข้อปฏิบัติที่ยึดถือในสังคมที่ให้ความชอบธรรมกับการเอารัดเอาเปรียบ คอยค้ำจุนให้สังคมยอมรับความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ทั้งการทำร้ายร่างกายและจิตใจระหว่างคนในสังคมผ่านภาษา เพศสภาพ และเชื้อชาติ ซึ่งความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมปรากฏใน 4 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งเป็นการล้อเลียนเสียดสีผู้ที่ออกเสียงไม่ชัดเจน การสื่อความหมายของคำให้ผิด และการสบประมาททางวาจา ซึ่งสะท้อนความรุนแรงทางภาษากับตัวละครที่เป็นชาติพันธุ์ ดังตัวอย่างจากเรื่อง แผ่นดินอื่น

“พวกแกตั้งใจฟังให้ดี เรื่องนี้สนุก.. กาลครั้งหนึ่งมีแขกเทศคนหนึ่งถูกจับเข้าคุกเพราะไปยึดเด็กสิบสองขวบเขา เฮ้ย!.. แล้วพวกแกควรรู้ไว้เสียด้วยว่า ในบรรดาเรื่องแบบนี้ไม่มีใครเกินพวกแขกเทศ มันมีพลังเหมือนม้าเมื่อไหร่ที่ไม่ได้ทำอะไรอย่างกับใคร สักวันสองวันเป็นอาการขึ้น พวกแกเคยเห็นไข้ไหม? ไอ้พวกแขกเทศที่ทั้งร่างมีแต่ขนรุงรัง และไอน้ำจากปรตักจะล้นปรี่ออกมาตามรูขุมขนจนเป็นต้องคันคะเยอ ไอ้แขกเทศคนนี้ก็เหมือนกันอยู่ในห้องขังได้สองคืนก็คันยุบยิบไปทั้งตัวจนไม่เป็นอันหลับนอน ยิ่งตกดึกก็ยิ่งหนาว ยิ่งหนาว ก็ยิ่งคัน ยิ่งคันมันก็ยิ่งเกา แล้วไอ้หัวตอนั้นก็เกาได้เสียที่ไหน มันเป็นต้องลุกขึ้นมาพยกหน้าหงิกหงักไปเสียทั้งนั้นแหละ เจ้าแขกเทศสุดปัญญาที่จะข่มตาหลับลงได้ ทั้งรำคาญทั้งหงุดหงิด และตะโกนขึ้นกลางดึกว่า ‘ชะมอย.. ชะมอย..’ พวกตำรวจสงสัยวิ่งมาถามดู ‘มีขโมยที่ไหนกันเล่าบ่ง’ เจ้าแขกเทศกลับสั่นหน้าปฏิเสธ ‘มายช่าย.. ฉานบอกว่าชะมอย’ มันว่าพาลงเปิดผ้าถุงให้ดู พอตำรวจถึงกับหัวเราะก๊าก ‘อ้อ.. อาบั้งมันคันหม-ย นอนไม่หลับ เพราะเหตุนี้แหละเมื่อออกจากคุกเลยมีคนมาจ้างให้มันไปเป็นยาม เฮอะ.. หากฉันเป็นขโมยก็ต้องตกใจละวะ เกิดย่องเข้าไปแล้วจู่ ๆ อาบั้งมันคันขึ้นมา’...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2562, น.33-34)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการใช้ความรุนแรงทางภาษาและชาติพันธุ์ที่ล้อเลียนการพูด ไม่ชัดเจนของชาวมุสลิมที่มีถิ่นฐานอยู่ในอินเดีย หรือที่เรียกว่า “แขกเทศ” “อาบั้ง” ที่ล้อเลียนและเสียดสีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังข้อความที่ว่า “ชะมอย ชะมอย, มายช่าย ฉานบอกว่า ชะมอย (คนที่อ้วยวะเทศ)” จึงได้แสดงกริยาท่าทางประกอบเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจ ดังประโยคที่ว่า “มันว่าพาลงเปิดผ้าถุงให้ดู” เมื่อผู้รับสารตีความหมายได้ชัดเจน จึงเกิดอาการตลกขบขัน เป็นการสบประมาททางพฤติกรรม เพื่อให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อรู้สึกโดนเหยียดหยามและก่อให้เกิดความอับอาย อีกทั้งเป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้กลายเป็นตัวตลกและเบียดขับให้กลายเป็นคนอื่นของสังคม

3.2 ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ เป็นความรุนแรงที่ปรากฏพฤติกรรมทางเพศชายและเพศหญิงที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานทางสังคม ผิดทำนองคลองธรรม และผิดแผกไปจากปกติหรือธรรมชาติ ตลอดจนผิดไปจากค่านิยมเดิมแล้วยังปรากฏลักษณะของการเหยียดหยามชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังตัวอย่างจากเรื่อง อัญมณีแห่งชีวิต

...ผมเดินผ่านฝูงคนผิวสีต่าง ๆ ตามถนนที่ไร ๆ ยังอดเข้าไปไม่ได้เพราะผ้าไปนุ่งถึงภาพของสิ่งสสารสัตว์จากเขตโซนต่าง ๆ ที่ถูกจับมาให้เบียดอัดกันคลั่งในกรงคอนกรีตภายในสวนสัตว์อะไรสักแห่ง...ครั้งหนึ่ง ผมเคยวิ่งไล่ขย้อนทั้งกลางวันแสก ๆ ออกมาจากตรอกซอกกำแพงกลางเขตสลัมอันขึ้นชื่อในความสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด...ระหว่างนั้นไอ้กูกิ๋วตัวรูปร่างพวงพีรวกับหมี แถมตามแขนอันดำมะเหมี่ยมและมีกลิ่นขึ้นเป็นหนอกของมันยังสกลายรูปนกอินทรีกางปีกแบะทำนงเลงเต็มตัวเสียวด้วย... พวกมันประมาทสี่ถึงห้าคนเห็นจะได้ พวกมันกรูออกมาจากกำบังตึกที่ถัดจากเสาป้ายรถไม้ก็เมตร เห็นแต่ความดำมะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก...

(อัญมณี, 2538, น.173-193)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเหยียดชาติพันธุ์ด้วยการแสดงการดูถูก ด้วยกิริยาตลกขบขันลักษณะทางกายภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผิวสีและมีความผิดแปลกไปจากกลุ่มชนของตนเอง ดังประโยคที่ว่า “คนผิวสี” “คนผิวมืด” “ไอ้กูกิ๋วตัวดำ” ทั้งนี้ยังนำไปเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของสัตว์ที่อยู่รวมกลุ่มเป็นฝูง ดังข้อความที่ว่า “ฝูงคนผิวสี” “สิ่งสสารสัตว์” โดยใช้คำว่า “ฝูง” แทนกลุ่มชาติพันธุ์ และมีการเปรียบรูปร่างที่อ้วนท้วนสมบูรณ์กับลักษณะของสัตว์ ดังประโยคที่ว่า “พวงพีรวกับหมี” นอกจากนี้ยังตอกย้ำที่อยู่อาศัยว่ามีแต่ความสกปรกและแออัด ดังประโยคที่ว่า “สลัมอันสกปรกตกต่ำของคนผิวมืด” ถือเป็นการแสดงความรังเกียจและแสดงความหวาดกลัว ดังข้อความที่ว่า “ความดำมะเหมี่ยมของผิวกับฟันซึ่งยิงขาว ๆ บ่งเพศพันธุ์ของคนอเมริกันนิโกรที่ผมกลัวนัก” ซึ่งคำว่า “นิโกร” เป็นการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์อเมริกันที่หยาบคาย จึงถือว่าเป็นความรุนแรงทางเพศสภาพที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมด้วยการสร้างภาพลบเหมารวมว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผิวสีเป็นกลุ่มคนที่น่ารังเกียจ น่ากลัว และสกปรก

อภิปรายผลการวิจัย

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พบความรุนแรงที่สอดคล้องกับทฤษฎีของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) ใน 3 ลักษณะ คือ 1. ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) ประกอบด้วยความรุนแรงทางตรงด้านร่างกาย ความรุนแรงด้านการประทุษวาจา ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน และความรุนแรงทางเพศ 2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structure Violence) ประกอบด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางการศึกษา ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้างอาชีพ ตำแหน่ง และสถานภาพทางสังคม และ 3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) พบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศ

จากการวิจัยพบว่าความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้แนวคิดความรุนแรงของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ญาณิกา แสนสุริวงค์ (2557) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความรุนแรงใน

นวนิยายที่เกี่ยวกับอาหารของโสภาค สุวรรณ และกรองกาญจน์ อัญญาสุนทร (2557) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาจากหยาดน้ำตาผู้หยดหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของ ดาชา มารานินิ และ รสริน ดิษฐบรรจง (2558) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายครอบครัว ไทย ซึ่งงานวิจัยของนักวิชาการทั้ง 3 ท่าน ปรากฏความรุนแรงทางตรงต่อผู้หญิงทางด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งเป็นความรุนแรงที่มีตัวผู้กระทำและพบเห็นโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน การกระทำความรุนแรงดังกล่าวอยู่ ภายใต้อำนาจปีศาจโดยที่ผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชาย ด้วยค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ยกย่องผู้ชายเป็นใหญ่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบความรุนแรงทางตรงต่อทรัพย์สินเพิ่มในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ ในส่วนของความรุนแรง เชิงโครงสร้างพบความรุนแรงทางการศึกษา โครงสร้างทางเพศ และโครงสร้างทางอาชีพ ตำแหน่ง และ สถานภาพทางสังคม ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิชัย บุญทา (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความ รุนแรงเชิงโครงสร้างในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560 และงานวิจัยของวชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องวาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา โดย งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องปรากฏความรุนแรงทางโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้เกิดเป็นความรุนแรงทางตรงขึ้น และสุดท้ายในส่วนของความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางภาษาและชาติพันธุ์ ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของวชิรินทร์ แก่นจันทร์ (2560) และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมทางเพศเพิ่มในเรื่องสั้น รางวัลซีไรต์

ถึงแม้ว่าความรุนแรงที่พบในการทำวิจัยครั้งนี้จะสอดคล้องกับทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน แต่ผู้วิจัย ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความรุนแรงทางตรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ จริงในสังคม โดยมีปรากฏการณ์ของอำนาจ อุดมการณ์ และความขัดแย้ง โดยเฉพาะอำนาจปีศาจโดยที่หยั่งราก ลึกในสังคมไทยจึงทำให้เกิดความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งอำนาจปีศาจโดยเป็นความรุนแรง เชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีความรุนแรงของโยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1996) ที่ว่า ความรุนแรงทั้งสามลักษณะมีความเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนและเกิดขึ้นได้เมื่ออยู่ภายใต้สภาวะการณ์บางอย่าง กล่าวคือ ความรุนแรงทางตรงปรากฏเป็นรูปธรรมถูกแฝงฝังไว้ด้วยความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงทาง วัฒนธรรมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

องค์ความรู้จากการวิจัยสู่การพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้สามารถเพิ่มองค์ความรู้ชุดใหม่ให้กับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาให้คิดอย่าง หลากหลายมิติ นอกกรอบจากชุดความรู้เดิมที่เป็นความรู้พื้นฐาน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ทางวรรณกรรมที่ จะวิเคราะห์เกี่ยวกับความงามทางภาษา กลวิธีการแต่ง หรือการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทางวรรณกรรมศึกษา แต่การเพิ่มองค์ความรู้โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาช่วยวิเคราะห์วรรณกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่าง หลากหลายมิติ ลุ่มลึก และรู้เท่าทันภาษา ตลอดจนรู้เท่าทันความรุนแรงในสังคม รู้แนวทางการหลีกเลี่ยง และลด ความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการวิพากษ์วิจารณ์ตัวละครในมุมมองที่ต่างไปจากเดิม เช่น การพัฒนาหลักสูตรวิชาวรรณกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ความรุนแรง โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์

เรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ในประเด็นของความรุนแรง จากนั้นร่วมกันอภิปรายหาแนวทางการป้องกันและควบคุมความรุนแรงบนพื้นฐานองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ความรุนแรงที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์นั้น สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของความรุนแรงในแต่ละระดับ สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการเลือกสรรวิธีการในการป้องกัน หลีกเลี่ยง หรือลดทอนความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความรุนแรงในแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น วรรณกรรมต่างประเทศหรือวรรณกรรมแปล เพื่อเปรียบเทียบความรุนแรงในวรรณกรรมไทยกับวรรณกรรมต่างประเทศหรือวรรณกรรมแปล นอกจากนี้ การศึกษาเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ควรใช้วิธีการวิจัยและทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์วาทกรรม หรือการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2562). *แผ่นดินอื่น*. ปทุมธานี: นาคร.
- กรองกาญจน์ อชฌายะสุนทร. (2557). *จากหยาดน้ำตาสู่หยดหมึก: ความรุนแรง บาดแผล และการเยียวยาในนวนิยายของดาซา มาราอีนี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จเด็จ กำจรเดช. (2562). *แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- _____. (2563). *คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่น ๆ*. กรุงเทพฯ: ผจญภัยสำนักพิมพ์.
- จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท. (2560). *สิงโตนอกคอก*. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2553). *ความรุนแรงซ่อน/หาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ญาณิกา แสนสุริวงศ์. (2557). *ความรุนแรงในนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับอาหรับของโสมภาค สุวรรณ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- दनัยภัทร โภคภาณิช. (2563). *ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงออก: กรณีศึกษาการใช้ประทุษวาจา (Hate Speech)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีมไทยรัฐ. (15 กรกฎาคม 2566). *ไทยติดท็อปเท็นของโลกใช้ความรุนแรงในสังคม*. *ไทยรัฐออนไลน์*.
- บัณฑิต สุนทรวิธานต์. (2559). *ทวิลักษณ์เชิงลักษณะในการจัดการความขัดแย้งและการพัฒนาที่ดินของชุมชน*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 58-59.
- บินหลา สันกาลาคีรี. (2556). *เจ้าหญิง*. กรุงเทพฯ: ไรต์เตอร์.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2545). *ลักษณะการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รสริน ดิษฐบรรจง. (2558). *ภาพสะท้อนความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายครอบครัวไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตติกา กรรณิกา. (2559). *ความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วชิรวิชัย คนทา. (2566). *ความรุนแรงในเรื่องสั้นที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้ารับการตัดสินรอบสุดท้ายเพื่อรับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2560*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2560). *วาทกรรมความรุนแรงในนิทานพื้นบ้านล้านนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2542). *สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน*. กรุงเทพฯ: 113.
- อัญชัญ (2538). *อัญมณีแห่งชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- Bai Xiaoyu. (2562). *ความขัดแย้งในเรื่องสั้นรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2551-2560*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวพระเกียรติ.
- Galtung, J. (1996). *Peace by peaceful Means: Peace and conflict, development and civilization*. Oslo, Norway: International peace Research Institute.